

Előfizetési díj

Időkre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.

Időkre egy hónapra előfizetést nem fogadunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Előfizetők minden nap, az újságot követő
napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott gármond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri cikkeik

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

Szerkesztői szállás:

Belső-szénucca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873 második félévi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedéséhez küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltepéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatal

Egy intézmény a nemzetközi
jog számára.

(M. A.) A Genfben megjelenő „Revue
de Droit International” szerkesztője,
Rollin-Jacquemys e folyóirat legutolsó füzeté-
ben beható alapossgággal fejtegeti „a szükséges-
séget egy állandó internationalis intézménynek
a nemzetközi jog számára.” A modern civili-
satio egyik jelentékeny vívmányával, a nem-
zetközi joggal foglalkozó szakemberek régóta
érezék e nagy jövővel bíró tudomány collec-
tív organumának, állandó institutiójának hiá-
nyát. Ezen általános érzet okozta, hogy élénk
viszhangra talált nálunk az érintett fejtegetés
alapesszámra s valószínűleg még ez év folytán a
tervezett intézet létre is fog jöni.

Nem igen valószínű — mondja egy e
tárgyra vonatkozó tanulmányában Bluntschli
— hogy a közel jövő a nemzetközi jog az
államok részvételével tartandó nagy congres-

susok útján fogja tovább fejleszteni. III. Na-
poleonnak minden ily kísérlete hajótörést szen-
vedett a hatalmaknak folytonos bizalmatlansá-
gán. Európának átalakulása az olasz, a német-
austriai s a francia-német hadjáratok által
annyira nagy, hogy az érdeklő népek csak
hosszabb idejű béke által nyerhetik vissza
azon léleknyugalmat és képességet, mely a
győztes hatalmakkal való együttes jogképzési
munkához szükséges. Csak egyes, inkább phi-
lantrop, mint politikai jelentőségű internatio-
nalis egyezmények jöhetnek azóta létre, p. a
genfi conventio a sebesült és beteg harcso-
sok, a pétervári a szórlovegek korlátozá-
sa céljából, s. t. b. Fontosabbak ezek-
nél a békebiróságok, melyek Anglia s
az egyesült államok vitáit békés ítélet útján
egyenlített ki. De a tapasztalás megmutatá,
mily kétséges még ezen egész békebirósági
eljárás, s mennyire szükséges e kétségeket
előlegesen, részrehajlatlan és czélszerű rend ál-
tal eloszlaltatni. Még kevesebb kilátása van a
sikerre a magán egyének békecon-
gressusainak. Philanthropicus érzületű fér-
fiak e czimet viselő azonösszejövételei, melyek
1842 óta Londonban, Párisban, Brüsszelben és
Frankfurtban tartattak, teljesen erőtelnek va-
lának megakadályozni a nagy népháborukat,
melyek Európát és Amerikát átalakították. Sen-
timentalis vágyakkal e téren semmit sem le-
het elérni. A tudomány komoly felismerése,
mely nem bízik a phantasia álmaiban, hanem
a valódi erők feltételeit vizsgálja, nem vezé-
relhető szép phrasissal által. A „béke-
barátok” minden fáradozása daczára is még
soká nem az lesz a gyakorlati feladat, hogy
nélkülözhetővé tegyék, hanem hogy civilisáljuk
a hadjogot. A nemzetközi internationalis in-
tézmény léhozat van hivatva e tudomány je-
lenlegi állapotában betölteni, az által, hogy az
egyéni munkára az internationalis egyesület kö-
zös tekintélyt adja s ezáltal a művelt világ
jogi öntudatának közegül szolgál. Ha sikerül
a terv, egy intézet fog létre jönni, a mely az
államkormányoknak úgy mint a népeknek és
egyeseknek igen sok hasznára leend. Függetle-
nül a kormányoktól, oly férfiakból kell meg-
alakulni, kik tudományos vagy gyakorlati ér-
demeket szereztek a nemzetközi jog terén, de
diplomatai hivatal által nincsenek a szabad

és elfogulatlan részvételben akadályozva. Az
intézetnek, mely egyelőre Genfben állittat-
nák fel, hivatása lenne nyilatkozni egyes nem-
zetközi-jogi tételek fölött, a kormányok felszó-
lítására jogvéleményt mondani, a körülmények-
hez képest békebirósági tisztet végezni, s ál-
tában a nemzetközi jog elterjedése és fej-
lesztése körül munkálkodni. Bizalommal várjuk
— ezek Bluntschli zárszavai, — hogy ezen
intézet felállításának eszméjét az egész művelt
világ közvéleménye örömeteljesen üdvözlöni és
támogatni fogja.

A görögkeleti választó congressus sept.
9-iki üléseiről terjedelmesebb tudósítás fekszik elő-
tünk. Az ülés kezdetén Popea hosszabban fejtegette
a nehézségeket, melyek a metropolitai hivatallal jár-
nak s kijelentette, hogy ő is az aspiránsokkal ho-
zatván összeköttetésbe, megválasztatása esetére le-
mond. Az egyház érdekében állónak tartotta, ennek
a választó congressus tudomására hozatalát.

Ezután a metropolitai consistorium egy határo-
zata olvastatik fel, melyben a gyűlés tudomására
hozatik, hogy Ivácskovic aradi püspök, mint hogy a
jelöltek közé soroltatott, a választás aktusának idejé-
re lemondván az elnökségről, helyettesül a consis-
torium Metianut választotta. E tárgy felett hosszú
vita keletkezett; Popásu tagadta, hogy a congressus
ülése alatt a consistoriumnak joga volna elnököt
nevezni ki. Desián a consistorium eljárásának helyes-
lését indítványozta, mi határozatba is ment s Ivács-
kovic helyét Metianu foglalta el. Ezután a szava-
zatok igazoltattak, s kitűnt, hogy összesen 108 vá-
lasztó van, miből tehát a megválasztandónak 55 sza-
vazattal kell bírnia.

Ezt a szavazatok beadása követte, minek ered-
ménye a következő számokat mutatta fel: Ivácsko-
vic Procopra esett: 78 szavazat, Popásu kapott 20
szavazatot, Popea 2, Metianu 2, Babesi 1, Macel-
lariu 1, Román Miron 1 és Gligorasu 1 szavazatot.

E szerint elnök Ivácskovicot a gyűlés végül-
küli éljenek közt megválasztott metropolitának jelen-
tette ki.

Végre Babesi, Hanea és Provicziu személy-
ben egy bizottság küldetett ki, mely az ő felségéhez
intézendő feliratban a legfelsőbb megerősítést kér-
je ki.

A gyűlés vége délután 2 órakor.

„KELET” TÁRCZÁJA.

Két erkély-szobácska.

Regény, két kötetben.

Írta: Flygaré-Carlén Emilia.

Második kötet.

XVI.

(Folytatás.)

— Magam is úgy vélekedem.

— És mindig, imádozt Mária Lujzám, így fog-
nak véleményeink és hajlamaink találkozni! A
jó összhang alapja a házi boldogság!

— Az már igaz arátom! De most fel kell
öltöznöm — szabad kérnem, hogy csengess?

— Csengetni — ugyan hová gondolsz drága
istennőm? Magamnak tartom fenn a szerencsét,
hogy szolgálhassalak. Hisz ugy is csak felöltönyökre
van szükség; s azt pedig senki másnak meg nem
engedem, hogy cipődet befűzze — s lám ugy is min-
den itt van kéznél a hálószobában.

S előzékenységgel sürgőldödt az új férj
nője körül, még nagyobb hevet tanusitva, mint
szerető vőlegény korában.

— Jó hát, a mint akard! s Mária Lujza ki-
nyújtá kis lábát a zsámolyra.

— Oh minő élrágadó kis láb ez — maga Ve-
nus sem hiszem hogy ilyenel dicsekedhessék.

— Az istenne kérlek, barátom, könyörgött
Mária Lujza, hagyd el már dagályos kifejezéseidet.
Hisz a lovak is rég várnak s a kocsis is halálra
fázik.

— Mit tesz az isteni Máriám, kocsis és lo-
vak arra vannak teremtvé, hogy várjanak — no itt
a bunda — mily izletes jószág minő finom kel-
mőjű és hogyan áll, mesterileg! Semmi sem áll
peked olyan jól, mint a kék kivéve a vöröset —

— S a sárgát és fehéret, nemde. viszonzá
a hölgy.

— Ugy van, természetesen; mert neked min-
den szín jól áll. — Hanem már e kis violaszín bár-
sony kalap mindent felülmúl! Látszik, hogy Vik-
torine valódi párisi nő. Csak azért is magaddal
kellene vinned engem, hogy lássam és élvezzem a
hatást, melyet mindenfelé kelteni fogsz.

Ez utolsó megjegyzés végre mosolyt vont Má-
ria Lujza ajkaira.

Jól tudta, hogy azon ablakokból, melyek előtt
elkocsizik, sokan fognak utána tekinteni. De férjé-
nek csak ezt válaszolá:

— Te azt hiszed, hogy ily csekélység miatt
megváltoztatom szándékom, hogy egyedül kocsi-
zam ki?

Walldén mint ndvarias ember mognyugodott
a végnyilatkozatban. Azonban a kocsiig kikísérte
fiatal nejt s maga ereszté le a lépcsőt, a mint ke-
zét nyújtó, hogy felsegítse őt.

(Folyt. köv.)

Könyvismertetés.

(Önsegély élet- és jellemrajzokban.)

Smiles nyomán Könyves Tóth Kálm. Két kötet. Ára 3 frt.)

(N.—r.) Azon könyv, mely a fennebbi czimet
viseli magán, eredete helyén, a brit földön is meg-
lepő jelenség volt; s azon elismerés, melynek nyom-
mán nemcsak szerzője nyelvén, hanem minden mű-
veltebb külföldi nemzet irodalmába átültetve, elter-
jedt s különösen a nagy példák delejes hatása után
áhitóztó fiataloknak oly kedvencz olvasmányává lett,
melyre mindig vissza-visszatér, tekintélyes bizonyíték
jelensége mellett. Pedig nem mondhatni, hogy oly
monumentalis mű, melyben a történelemnek az em-
beri erő nagyobbserű kifejtése által kiváló valamely
korszaka volna életűtetve, mindazon rejtettebb
rúgókkal, melyek nagy eszméket, nagy tetteket hoz-
tak felszínre; nem is néhány örök emlékeztető egyé-
niség élete van benne behatóan tárgyalva, ugy, hogy

az a világ, mely bennök ragyogott s az az erély,
mely vérökben lüktetett fényével megvilágítsa s ha-
tásával megmészesse a kort, melyben éltek; még
kevésbé fogjuk találni e műben az önségely eszmé-
jének terjedelmes és mélyreható bölcselmi tárgyalá-
sát, melyben az egyes példák csak mellékesen érin-
tetnek, s csak arra szolgálnak, hogy a kimerített
kifejtett eszméket jobban megvilágítsák: az, mi e
művet vonzóvá teszi, szerényebb jellemvonásokban
találja magyarázatát.

Meglepő az a keresetlen egyszerűség, mondhat-
ni gyermekien üde felfogás, melylyel az egyéni
erély nagyfontosságát s ezzel kapcsolatban a nem-
zeti életetérő jellemvonásait életűteteti, mondván:
„Az önségely lelke tekinthető az egyéniségben min-
den természetes kifejlődés gyökereül s ha ez a több-
ség életében nyilatkozik, a nemzeti szilárdság s erő
forrásává válik. A kívülről jött segély eredményei-
ben gyakran gyöngítő hatást eszközöl, míg ha belül-
ről ered, kétségen kívül edz. Bármint tegyenek is az
emberekért vagy egyes osztályokért az némi tekin-
tetben az önsélekvés ösztönét s szükségességét rom-
bolja le; s hál csak az emberek felülől jövő tá-
mogatás s felügyelet alá vettettek, világos, hogy a
kitűzött cél az, miszerint aránylagos tehetségbe
döntessenek.”

Nem állíthatni ugyan, hogy a könyvben soha
sem hallott újonatj eszmékre talál az olvasó, sőt
— mint az ügyes fordító megjegyzi — Smiles ben-
nünket az általunk nagyon ismert világba kísér el:
de az a vonzó módor, melylyel az emberiséget ne-
mesítő erőnyeket rajzolja, ritka írónál található fel.
Megbecsülhetlen igazság rejlik tanában, midőn azon
tételt állítja fel, hogy: „A nemzeti előhaladás az
egyéni munkásság, erély és erélyesség összege; vi-
szont az egyéni benyesség, önzés és bűn nemzeti
súlyedést szül.” Számos példái s az azokhoz kap-
csolt egészséges reflexiók megdönhetetlen bizonyítása
annak, mit soha eléggé nem lehet az emberek fi-
gyelmébe ajánlani, hogy: semmi sem nemesíti any-

— A román nemzeti szellem hanyatlík, a
mint azt az „Albiná”-ban Babesi Vincze ur panaszo-
lja. Irja ugyanis: hogy midőn 5 előtt év először járt
Románia fővárosában, örömmel tapasztalta a román
nyelv általánosságát, sőt kizárólagosságát — mind-
amellét, hogy ott akkor is laktak idegenek, németek,
bolgárok, görögök s mintegy 2000 főre menő ma-
gyar-székelő szolgaszemélyzet. Most 4—5 év után
megbotránkozott, midőn Bukarestben német, zsidó,
bolgár, görög, sőt még magyar nyelven is hallott
fennhangon beszélni! Ennek okát abban keresi, hogy
3—4 év óta (tehát a mostani kormány föllépése
óta) a román nemzeti szellem hanyatlott. A törté-
nelem és a románság mindent meg tud bocsátani,
mi 3 év óta történt, de a román népszellem fejlődé-
sének gátlását s mivelésének elhanyagolását — soha!
(In punkto „nemzeti szellem hanyatlása” bizony tud-
nánk mi is egyet-mást elpanaszolni.)

Indokolás.

A közép-tanodai közoktatás tárgyában a val-
lás- és közoktatásügyi minister által elő-
terjesztett törvényjavaslathoz.

II. Az állami közép-tanodák szervezése.

(Folytatás.)

A latin nyelv védelmezői azt mondják, hogy
a terminologia megértésére igen szükséges, pedig
tény, hogy e nyelv ismerete távolról sem elégséges
a tudományos terminologia megértésére s megma-
gyarázására. Mondják továbbá, hogy annak, ki talán
a reál-tanodából a gymnásiumba akar átlépni, köny-
nyitni az átmenetelt.

Erre azt kell megjegyezni, miszerint az ily át-
menetel nincs megakadályozva azáltal, hogy a latin
nyelv nem vétetik fel a rendes tantárgyak közé.
Azoknak, kik jövő életpályájuk iránt nincsenek tisz-
tában, minden reál-tanodában lesz alkalmuk a latin
nyelvet rendkívüli tantárgyként tanulhatni. A latin
nyelvet ily átlépők kedvéért rendes tantárgyul fal-
venni annyit tenné, mint az általános czélt esetleges
kivételnek feleldozni.

Eddigi tapasztalás szerint, ugyanis az átlépők
száma alig $\frac{1}{100}$, így sehogy sem volna indokolva
 $\frac{99}{100}$ -ot kötelezni évenként át egy tantárgy tanítá-
sára, melynek reális hasznát venni nem fogják, és
melynél rájuk nézve sokkal hasznosabb tanulhat-
nak. Hogy az, ki latinul tud, könnyebben tanulhat
meg bármely román nyelvet, bizonyos: csakhogy

nyira lényünköt, mint a becsületes, kitartó mun-
kásság

Nem csekély hatással lehet, kivált a fiatalabb
olvasókra, mindazon nagyokat itt gyöngysorba fű-
ve, mintegy szellemi Panteonban látni, kiknek
egyikéről s másikáról olvasván vagy hallván valami
emelő hatású közleményt, itt azokkal ujbl találko-
nak s édes emlékeket ujjakkal szaporítva felrisszítik.
Hosszu sorát kellene elszámolni ama nagyoknak,
hogy jelezve legyen a jótékony mű tartalma; de ez
talán túl terjed ismertetésünk szűk határán. Hanem
hogy csak keveset idézzünk, ki rövid, de derék jel-
lemzését óhajta látni egy Shakspernek, Toquevil-
lenek, Hunter Jánosnak, Kopernikusnak, Keplernek,
Cobden Richardnak, Peel Robertnek, Wattnak, Pa-
lissynak, Newtonnak, Michel Angelónak, Jean Pa-
ulnak, I. Napoleonnak, Wellingtonnak s annyi sok
más jelesnek, az el ne mulasztja e könyvet elolvas-
ni. Sőt magyar ember fokozott érdekléssel viseltethet-
ik iránta, mert a fordító helyes belátással ama
műnek nemcsak fordította, hanem tapintatos átülte-
tője, nemzeti történelmünk bármely téren kitűnt nagy
alakjait méltóan szorolva az eredeti mű szerzője ál-
tal jellemzetekhez. Nemcsak Deák, Széchenyi, Kos-
suth, Hunyadi János, Jókai, Petőfi, Arany foglalnak
itt elméltó helyet, hanem a kézmű irazdott nepszá-
masai, Tessedik, Fischer Móricz, Ferenczi, Szentpé-
teri, Lippert József, Tóthfalusy Kis Miklós, Gábor
Áron, Markó és sok más hírneves hazánkia üdül
ama nagyok árnyában.

De nem minden szerves összeállítás nélkül s
mintegy véletlen egybefűzésben látjuk itt elsorolva
a nagy példányképeket, hanem ahoz képest a mint
valamely eszme, szellemi vagy testi sajátság, ritkább
jellemvonás képviselői, rokonulva csoportosulnak
egymáshoz, s foglalnak helyett a vezéreszmékkel s
alapelvekkel ellátott XIII fejezet valamelyikében.
Az egyes czimeknek, mint: nemzeti s egyéni önsé-
gely, feltalálók és termelők, szorgalom és kitartás,
segédeszközök és kínálózó alkalom, művészek, erély

azt sem lehet tagadni, miszerint azon idő alatt, mely a latinok megtanulására kívántatik, két élnyelvet is megtanulhat. Mindezen okoknál fogva észszerűbb a reáltanodákban a latin nyelv mellőzése mellett rendes tantárgyként a francziát tanítani. A franczia nyelvnek fölvetését ajánlja azon körülmény, hogy az jelenleg még mindig uralkodó s általában ismert nyelve Európa művelt köreiben. De e nyelvtanárnak képző ereje alig lesz csekélyebb, mint a latiné; alakitana nem oly gazdag nyelvet, de mondattana annál inkább és oly fontossággal bír, melynél tökéletesebbet néha a latinban is hiába keresnénk. Ehez járul még remekirodalma és nagy bősége mennyiség-tan, természettudományi s technikai jeles művekben, melyeknek fölhasználására a franczia nyelvnek tudása a legjobb kulcs. Nemzetiségi viszonyainknál fogva lehetnek oly középtanodák, melyeknél a tanuló nem magyar ugyan, de azért a magyar nyelv ily esetben is mindent rendes tantárgy; követeli ezt az 1868. XLIV. törvények, mely szerint az állami tanintézetekben gondoskodni kell arról, hogy a honbarmely nemzetiségű, nagyobb tömegekben együtt élő polgárai az általuk lakott vidék közelében anyanyelvükön képezhesék magukat egészen addig, hol a magasabb akadémiai képezés kezdődik.

A német nyelvnek középtanodáinkban rendes tantárgyul való felvételét a német nemzettel való közvetlen érintkezésünk és nagy kifejtettségű tudományosan művelt irodalma eléggé igazolta.

Bölcsészeti előtan.

A gymnasiumi és reáltanodai általános képzés csak a bölcsészeti való bevezetést ismeri feladatának és megelégszik a tapasztalati lélektanról és formaisztannal.

E tekintetben legyen szabad hivatkozni az újabb bölcsészet hazájára, Németországra, épen úgy, mint a szabadelvű Schweiczra stb., hol a bölcsészeti tanulmányok a középtanodákban az említett mértéket meg nem haladják és mégis több szakfűrűt mutathatnak fel az irányban is mint hazánk. A bölcsészet legtöbb ága ugyanis a középtanodai tanuló szellemi látókörén jóval túlemelkedő dolgokat feszeget, melynek felületos tárgyalása ép veszélyes, mint a mily lehetetlen annak beható tüzetes tanítása a középtanodai tanintézetekben; nem is említvén azt, miszerint a bölcsészet tanulmányozása általában vizsgáló szabadságot tételez fel a tanulmányozó részéről, mi pedig a középtanodai ifjura nézve időelőtti. Így a külföldre és legjelesebb paedagogusokra hivatkozva mondhami, hogy a középtanodák legalsó egyedül a bölcsészeti való bevezetés vehető fel.

6. és 7. §. A gymnasiumok- és reáltanodákban tanítandó rendkívüli tantárgyak kijelölésénél nem csak a művelődés általános követelményei, hanem a mindennapi élet szükségai is kiváló figyelmet érdemelnek. Ez elvből indulva ki, nemzetiségi viszonyainknál fogva leginkább szükséges, hogy a középtanodákban az illető tanintézet vidékének követelményeihez képest a hazai nyelvek is előadassanak; mert ha meggondoljuk, mikép országunkat majd minden

és bátorok, önképzés, ügyesség s küzdelem példányok, jellem — megfelelő tartalommal adatai szolgálnak okulásra. De nem eszélünk, ha a műlegérdekebb részű az „üzlet-emberek” és a „pénz”-ről szóló fejezeteket tartjuk. Különösen a magyar embernek fölöttébb szükséges lesz meghallgatni, mit Smiles a valódi üzlet-emberről mond. „Vegyünk csak figyelembe, minő tulajdonságok igényeltetnek valami fontosabb vállalat sikeres keresztülvitelére: sajátlagos hajlam, váratlan események felmerülése alkalmmal gyors tevékenység, gyakran nagyszámú emberek munkáját szervező tehetség, finom tapintat, mely emberismeret, önellenőrzés és képzés, továbbá az élet ügyeibe naponként növekedő tapasztalat. Ha tehát mindezer szükség van, világos, miként az üzlet iskolája korántsem oly szűk, mint azt némely író velünk el akarná hitetni. Helps már közelebbjárt az igazsághoz, mikor kimondá, hogy valódi bevégzett üzlet-ember még a nagy költőknél is csaknem ritkább tünemény, sőt tán ritkább, mint a valódi szent és vértanu.”

Valóban ritkán lehet az üzlet fontosságának ily méltatást látni; s mennyire szükséges ily eszmével megbarátkozni oly nemzet fiaiak, kik közül még most is igen számosan összeférhetlennek tartják a lángészt az üzleti foglalkozással. Ideje volna már, hogy minden magyar ember teljesen elismerje, hogy: „Maga az életmód nem alázza le az embert, de igenis maga az ember lealjasíthatja életmódját. Minden tisztességes jövedelmet hajtó, akár kézi, akár szellemi munkálkodás tiszteltet érdemel. A kéz lehet szűrtos, ha a szív tisztán marad.” Arany szavak; bár becsülnök meg értéke szerint.

Bármily erősen vágyánk bővebben ismertetni a derék kis olvasmányt, nem tehetjük terünk szűk volta miatt. De legjobban fogná magát a mű ajánlani. Azért a ki érdeklődik viseltetik az ujkor legnagyobb eszméje, a szabadság iránt; a ki az egyéni erély kifejlődését a nemzeti életrevalóság sarkkövéül tekinti; ki előtt a valódi munka egyértelmű az erőnyelv; a ki fényes neveken csüggeni, vagy nagy példaközt lelkesülni ohajt és szeret; avagy ki csak kelleme, nemestől, magvas olvasmányokkal kívánja is erősíteni gondolkodását — az a legjobb szolgálatot teszi magának, ha ama hasznos könyvet megszerzi, átgondolja, s annak termékeny lapjait gyakran elmélkedése tárgyává teszi.

irányban különféle nemzetiségek jelentékeny számmal lakják, könnyen felfoghatóvá lesz azon igazság, hogy csak kivételes azon vidék, melyen a haza szűlöttje két, három, sőt néha több nyelvre is ne szorulna a közéletben.

8. §. Minthogy az egyetemi és műegyetemi tanulmányokra megkívántató általános műveltség biztosan csak úgy szerzhető meg, ha a középtanodákban tanított tudományos ismeretekre vezető tantárgyak egyike sem hanyagoltatik el, természetesen következik, hogy azok tanulásától senki sem menthető fel.

Az ügyességre (Fähigkeit) vezető rajzolás, szépírás és testgyakorlástól pedig csak nagyobb testfogyatkozás esetében menthető fel egyes tanulók.

A mindennapi tapasztalás bizonyítása szerint középtanodai tanintézetekben a rendkívüli, de némelyekre nézve az életben nagyon is szükséges tantárgyakban leginkább azon okból tanúsítottak kevesen, mint a növekedés, mivel a növekedés az előadások pontos látogatására kötelezve nem voltak.

A szülők beiratták ugyan gyermekeiket egy vagy másik rendkívüli tantárgyra, de azért néhány hét múlva 25—30 bejegyzett tanuló közül rendszeren alig járt 5—6. E bajon úgy lehet segíteni, ha a rendkívüli tantárgyak tanulására önként vállalkozók legalább a tanév végéig köteleztetnek.

9. §. Hogy a középtanodák feladatuknak, mely abban áll, hogy tanulókat a felsőbb tudományos oktatásra előkészítik, egyaránt megfeleljenek s e tekintetben egyik se maradjon hátra, szükséges, miszerint kitűzve legyen a cél, melyet mindegyik tantárgyban a középtanodai tanulmány alatt okvetlenül el kell érni; mivel pedig ennek mindegyik tanintézetre egyaránt kötelezőnek kell lennie, erre nézve a közoktatási miniszter intézkedik, kivéve a hittant, mely, mint magától értetlik, e tekintetben az egyházi hatóság köréhez tartozik.

10. §. A középtanodai tanításnak általában tudomány-szakok szerint kell történni. Ezt követeli az egyes tudomány-szakok magas állása, — ezt a középtanodai oktatás érdeke. Az osztály-rendszernek a gymnasiumok vagy reáltanodák legalsó osztályaiban való alkalmazása is ma már lehetetlen.

Az alsó osztályokban, hol a nevelési mozzanat kiváló figyelmet igényel, a tanárok száma lehetőleg kevés legyen, ott tehát egy tanárnak kezében több hasonló műtantárgy kezelése összpontosítható.

Ezen körülménynél fogva a középtanodák alsó osztályaiban az úgynevezett szaksoposortítás mutatkozik legcélszerűbbnek.

A középtanodák felsőbb osztályait értebb, minden tekintetben fegyelmezettebb ifjak látogatják, kiknél már a tudományos követelmények sokkal jelentékenyebbek, ennél fogva ott a tanárok tudomány-szakok szerint alkalmazandók, hogy a tanítás tisztán szakrendszer szerint történjék.

(Folytatása következik.)

Magyarország és az 1866-ki háború.

Lamarmora tábornok és ismert olasz államférfi legújabb munkája, igen érdekes részleteket hoz azon tervekről, melyek az 1866-iki háború idején a szövetséges olasz és porosz kormányok által Magyarország fellázítására vonatkozólag tápláltak. Azon eszmét, hogy Magyarországot fellázítsák, ugyanaz a gondolat, mely a porosz és olasz szövetségesek célzó alkudozások megakadtak; Poroszország nem látszott a háborúra elkészülve lenni, Napoleon nem akart nyilatkozni, mindenütt bizonytalanság és habozás uralkodott. Ekkor Nigra azt javasolta, hogy Ausztriának Velence helyett a dunai fejedelemségeket ajánlják cserébe. Napoleon mosolygott; ő tapasztalásból tudta, hogy Ausztria csak úgy mond le Velencéről, ha fegyverrel kényszerítik. „A császár szavainak hatása alatt Nigra legelőször lépett fel azon javaslattal, hogy Magyarország fellázítsassék. Sajátságos! ugyanez időben Berlinből is ugyanezt tanácsolják.

Berlinből a közös haditerv megállapítása végett Bernhardt udvari történészt küldték Florenczbe; ez azután előadta Bismarck azon tervét, hogy az olasz hadsereg az adriai tenger hosszában működék és Magyarországot fellázítsa. Berlinben e szerint elfogadták az olasz forradalmárok és magyar emigránsok azon tervét, hogy Magyarországon ferra-dalom szerveztessék és az osztrák szolgálatban álló magyar ezredek lázadásra szólítsassanak. Lamarmorának e terv nem igen tetszett, mert úgy vélte, hogy a magyar emigránsoknak hazájukban nincs tekin-télyük.

Hogy e tervek valóban Berlinből indultak ki, arra Lamarmora a következő sürgönyt idéz.

„Egy ma éjjel érkezett távirat szerint Bismarck gróf tudomra hozza, hogy néhány nap múlva a harc kezdetét várja.

A magyar ügyre vonatkozólag Bismarck gróf épen most közli velem, hogy kormánya kész a magyar és szláv ügyre szükséges pénzösszeg felét adni, ha az olasz kormány elvállalja a másik felét.

Szükséges volna: 1) egy millió frank az előkészületekre; 2) két millió frank azon pillanatban, a mint a harc kezdetét várja.

Hogy e tervek valóban Berlinből indultak ki, arra Lamarmora a következő sürgönyt idéz.

„Egy ma éjjel érkezett távirat szerint Bismarck gróf tudomra hozza, hogy néhány nap múlva a harc kezdetét várja.

A magyar ügyre vonatkozólag Bismarck gróf épen most közli velem, hogy kormánya kész a magyar és szláv ügyre szükséges pénzösszeg felét adni, ha az olasz kormány elvállalja a másik felét.

Szerint mindenek kormánya körülbelül egy és fél millió frank jutna.

Gróf Bismarck azonban nem tudja, hogy maga részéről ez összege mint juttathatná leggyorsabban rendeltetésük helyére; igen le volna exciálnak kötelezve, ha ez összeget egyelőre az olasz kincstárból előlegeznék; ez esetben arra vagyok felhatalmazva, hogy kormányom nevében a visszafizetésre nézve hivatalos ígéretet tegyek.

Mintán a várnégyszögben sok horvát ezred van igen nagy fontosságúnak hiszem, hogy mielőbb hozzatnék kitörésre az adriai tenger tulsó felén a mozgalom. — Usedom“

Lamarmora határozottan tiltakozik az ellen, mintha ő ezen itt előadott tervet figyelembe vette volna, mert „mindig ellene volt az ily kevéssé megengedett fe yvereknek.“

Ugyane sürgönyből azonban kiténik az is, — hogy Poroszországra arra akarja birni az olasz kormányt, hogy ez szítsa föl a lázadást. — „Már ha Bismarck gróf és Usedom azt hiszik, hogy az ily szerep nem méltó Poroszországhoz, úgy nekem kétszeresen kellett éreznem, hogy az Olaszországhoz sem méltó,“ így fejezi be Lamarmora észrevételeit.

Annak bizonyításul, hogy mennyire sürgette őt a magyar emigratio, két levelet közöl, melyeket Klapkától és Kossuthtól kapott. — Klapka katonai rövidességgel ajánlja föl szolgálatát az olasz királynak, Kossuth pedig hosszú emlékiratot terjeszt elő.

Klapka csak azt a tanácsot adja Lamarmorának, lépjen a pesti nemzeti bizottmányonl összekötetésbe; azt állítja, hogy fegyver elég van a dunai fejedelemségekben és hogy ő csak a parancsot várja arra, hogy a harcra tényleg teljesítse kötelességét. Kossuth pedig emlékiratában azt bizonygatja, hogy Ausztriát csak úgy lehet teljesen legyőzni, ha Magyarország is támadólag lép föl a harcban. Kossuth arra figyelmeztet, hogy III. Napoleon is belátja ennek igaz voltát, és az 1859-iki olasz háború előtt Párisba hivatta, hogy segítségével magának Magyarország támogatását biztosítsa; hogy Napoleon, még a magentai és solferinói győzelmek után is azt mondta neki:

„Ha Ausztria nem fogadja el a békét, úgy én igénybe veendem az önségtiséget; siessen előkészületeivel.“ Végül Kossuth pedig Victor Emanuel ne-taláni scrupulusait iparkodik szétoszlatni.

Lamarmora ezekután előadja az emigránsok által előterjesztett szövetségi ajánlatokat és a „comitato ungherese“ szövetségi javaslatát, mely így hangzik:

„A magyar bizottmány az anyagi támogatáson felül még más kezességeket is köteles követelni és pedig:

Az ideiglenes kormánynak és választott fejedelmének elismerését.

A magyar kormányhoz miniszter küldetik és részéről egy ilyen elfogadtatik.

Az olasz kormány arra kötelezi magát, hogy a választott és Olasz- és Poroszország részéről elismert fejedelmének garantíát nyújt egy kölcsönre, mely ezen fejedelmnek ide vonatkozó felszólítására azonnal negotiáltatik.

Végül a szerződő felek kölcsönösen kötelezik magukat, hogy a fegyvert le nem rakják, míg egy-részt Olaszország integritása és egysége helyreállitva és másrészt Magyarország függetlensége az 1848-ai alkotmánnyal, teljesen biztosítva nem lesz a nem-magyar nemzetiségek érdekében teendő változtatások fenntartásával.“

Lamarmora ezekután előadja, hogy a „magyar birodalom“ felállítatására vonatkozó kételyeit mennyire igazolták a Klapka-féle invasio meghiusult és azon tény, hogy a magyar ezredek Custozánál igen kitűnően harcoltak.

Berlinből Barral június 15-én a következő sürgönyt küldé Lamarmorának:

„Bismarck a helyzettől ép most így nyilatkozik: A frankfurti szövetséggyűlés mai határozata után mint azt képviselőink már kijelentették, Poroszországra nézve megszűnt létezni. Ezen határozat egy-értelmű a hadüzenettel és mi el vagyunk tökélyre, azt megelőzni; kedden megkezdjük a háborút. Az első katonai műveleteket nem tudom, de egyelőre elég ezt tudnia, hogy a harc mikor kezdődik. Meg kell val-lanom, sajnálattal értesültem, hogy önök a várnégyszöget akarták megtámadni, a helyett hogy az adria-tenger felé nyúljanak. Másrészt azt is szerettem volna, ha Lamarmora tényleg elfogadja azon combinatiót, mely szerint néhány millió segítségével Magyarországon hatalmas fölkelés támasztatott volna.

Lamarmore ugyanaz nap többi közt azt sürgönyöz Barralnak, hogy Magyarország, ha felkelést akar szervezni, azt maga is teheti, miután az országban nincsen katonaság.

Hogy a hazánk föllázítására vonatkozó kísérletek mily sikertelenek maradtak, az közismerteti dolog.

Bukuresti szemle.

Szokássá volt az önk pesti román lapjaiban az „Albina“ és a baldokló „Federatiunea“ amugy derűre borula lekösztetni a bukuresti román miniszteriumot s osztogatni a jobbnál jobb tanácsokat. Valóban, ha ezt a két román lapot figyelemmel kísér-

jük, nem nevezhetjük őket egyébnek, mint a romániai vörös lapok másolatai uszály hordozóinak. Közlebb egyik szemlémben jeleztem volt e tekintetben a Federatiunea magatartását; most az Albina-ra került a sor. Azonban nehogy Babesiu vagy bár ki más azt vehesse szememre, mintha én csak is a levegőből szedem érveimet, vagy gyanusítani kívánám lapjának irányát, hadd szóljon helyettem maga a „Pressa,“ melyben szóról-szóra ez van kinyomtatva: Az „Albina“ a Babesiu szerkesztősége alatt megjelenő egyik pesti románlap azzal tisztelt meg minket, hogy több piszkos czimzésekkel küldözget szá-munkra, állítóan, hogy a „Pressa“ nem román és nem hazafias érzelmű lap, mint a „Romanulu“, melyet ő sokban lemosogat (sic) s hogy mi tulzigoru monarchisták vagyunk, azaz hogy nem vagyunk most monarchisták, majd republikánusok majd kommunis-ták t. i. a körülmények szerint, mint a „Romanul-féle testvérek. Sőt többet mondunk. Az „Albina“ több álhirt fölkapván a „Romanul“ viszhangjaként, azt hirdeti, hogy kamaráink nem sokára összeülnek s hogy ezeknek célja a vasuti összeköttetések ki-vü néhány szakasz megváltoztatása a szesztörvény-ből, melyekben a zsidók és más idegenek árulhatási joga megszorított volt. Az „Albina“ ily álhírek-re támaszkodva oly piszkolódásokkal illeti a buku-resti kabinetet, mely valóban csakis az olyan maj-mokhoz illik, a kik a mi vöröseinket majmolgat-ják s még piszkolódásaikban is egészen lemosolják. Az „Albina“ mondjuk ily álhírek-re támaszkodva a következőleg piszkolódik: „Ha még ez is igaz leend, akkor a romániai kabinet minden lehet a világban, csak nem hazafias és román. Akkor az a kabinet nem egy szabad országé, hanem az idegenek vakess-köze. Ugyanis nagyobb megaláztatás nem lehet egy nemzetre és nemzeti politikára nézve, mint szente-sített törvényeinek visszavonása csupán az idegenek iránti szeretetből. „Pressa“-beli testvérek és ti mind a kik az idegenek eszközei levétek, hol van hazafi-ságotok, hol van remánságotok!? Hol van nemzeti érzületek és független politikátok?!

Méltatlankodás és andor száll meg bár kit is midőn ilyen mokány bántalmakat — injura-turi mocanesci — kell hogy olvasson. S mindezt pusztá álhírekért, melyeket maga az „Albina“ sem hisze. Az a szép aztán, hogy ily gorombaságok után is még testvéreink nevez benndünek. Fratii de la Pressa! Gyönyörű testvérség. Minunata fratie! Job-ban tennék az „Albina“ testvérek, ha a bántalma-zásokban takarosabbak s a komoly eszmékben du-sabbak s a hírekben, mik itt nálunk felmerülnek, szigorúbbak lennének. Egyébiránt azt hisszük, hog sokkal hasznosabb lenne az urakra nézve, ha többet foglalkoznának azokkal, a mi tul a kárpátokon mint innen, történnek. Az ilyen szenvedélyekkel és bántalmakkal nem igen neveli az „Albina“ azt a né-pet, a melyet szolgál, de még a romániai románok rokonszenvét sem fogta valami nagyon megnyerni.

Ez aztán meg van mondva tisztán s nem ké-sik a Pressa utána tenni, hogy a Romanul mennyi-re kapott Albina testvéreinek e hazug híreire, hogy a pesti és bukeuresti románvörösek egy kézre dol-goznak. Nem új dolog ez már önk előtt, többiben jeleztem én is ezt. Az ügy csak annyival lőu figye-gyelemre méltó, hogy most egy bukeuresti románlap rántja le álcáját a s utasítsa oda a pesti vöröseket, hogy seperjenek saját házaik előtt s ne ussék oru-kat a más ország belügyeibe. Előre tudjuk, hogy mennyire felfognak e rendreutasításért zudulni az „Albina“ és „Federatiunea“ pesti és a bukeuresti „Romanulu“ vöröstestvérek, hanem bizzuk azt reá-jok: nekünk elég tudomásul venni azt, hogy a pes-ti románvörösek ma már a Dimbovisza partján töb-bé nem próféták s nem fognak őket tíz lovas pos-talionon röpteni az Atheneumba, mint ezelőtt csak pár évvel tették.

Az itteni vörösek, mint többiben jeleztem foly-tonos világpolitikák üze, újabbban Thiers számára akarnak érmet ajándékozni közadakozás útján. Most az egyszer a fiatal vörösek közlönye a Viitoru ütöt-te meg a nagydobot s a többiek viszhangozták. A „Pressa“ azonban egy tüzetes czikkben nem késett lehüteni a román republikánusok heves buzgalmát. Kimutatta, hogy Románia, ha valakinek hálával tar-tozik, az senki más, mint a néhai III. Napoleon, de Thiers semmi esetre sem. Rámutatott Heliade szob-rára, mint a melyre a vörös urak egy bányt sem adakoztak holott csak közelebb állott s többet tett hazájáért, mint a külföldben így franczia hazafi Thiers tett. A „Pressának“ nincs ellenére, ha a romániai franczia telep fiai adakoznak Thiers érmére, de hogy a románok is tegyék azt, akkor midőn Heliade szob-ra sincs készen, midőn idehaza is olyan sok a teen-dő, ezt helytelennek itéli.

Mig soraim önhöz érnek, ez alatt I. Károly bevonul családjával kotroceni nyári palotájába; nem untatom őnt a fogadtatás részleteinek leírásával, elég tudni, hogy a nemzet zöme, értelmisége szívé-lyesen fogadandja, a vörösek pedig maradnak a ré-giek. Sokkal fontosabb ennél a nagy hadiszemle, melyet Floresko hadügyér e hó folytán hajland végre ép-pen négy annyi katonasággal mint a múlt évben történt. Az összevonás két szárnyon kezdődik u. m. Moldovában Román Farcenyből és Montenában Krajova Bukurestből s az összpontosítás Ploest-Buzeo-nál a Duna partján leend, tehát Braila-Galacz váro-sok felé. E hadi szemlére 40 ezer ember fog össze-

vonatni. Mult évben mint tudjuk Tirovist volt az őszpont, ez évben Braila-Galacz, jövőre aligha nem a Pruth leendő.

Tény, hogy a keleti kérdés megoldásában a romániai hadsereget ignorálni többé nem lehet s hogy az 50-es években existált s a mai románhad-sereg közt mind szemlélre mind szervezetre nézve igen nagy a különbség. Azonban nagy nyomorúsága az országnak, hogy nincsen egyetlen egy erősített vára sem a Duna sem a Pruth felől.

Czerny Antal

muzeum-egyleti könyvkötő jelentése a világtárlat könyvműtárgyairól.

(Vége.)

Szakunk segélyeszközei minden országokból való kiállításra, de a leghíresebb czégek legtöbbjei From Liposéból, Offenbach testvérek, Janicke Fritz Berlinből, Janrenaud és társa Bécsből jóval Németország után állanak.

Az olasz osztályban Pompilius Facconi Parmából könyvkötészeti mutatóival, valamint Salvatore Landi Florenczából eddig nem ismert éremkötésével különösen feltűnt. Utóbbinak könyve egy jegyző-könyvkötés közönséges, habár élénk és gyönyörűen kivitt márvány tollmetszéssel, elő és hátlapján bőrből szegélyezett tükörrel, melynél a többi részek, nevezetesen, a szegletes foglalat, valamint az egész hát és könyvsark bizonyos oldalról érez, jóllehet az említett könyvek vonzó kinézetűek, mindazáltal azt hiszem, hogy a lelkiismeretes gondolat végzett pergament kötések előnyösebbek, mivel a charnikötés-részek a rozsdá által elpusztítottak.

Továbbá ezek mellett modern stílusban kivitt al-bumai Fartagii Cajetannak Florenczából különösen kiemelendők.

China könyvkötő műveket a világtárlaton nem állított ki, mellette annyival inkább kitűnt azonban Japan, a nálunk még nem ismert papír fajokkal, melyek közül az olajos papír — vagy, — mint a japánok nevezik — a bórpaper játsza a legfőbb szerepet.

E papír nemből kész öltönydarabok, kalapok, ernyők, sőt egy papír zsinor is állított ki.

A spanyol kötések is, Pencoze Madridból, egy ugynevezett vásári munkákból álló gyűjtemény, melyből a legtöbbek marokkó vagy tengerikutya bőrből kötve, megérdemlik a figyelmet s visszatükrözik, hogy a kiállító szakmájára termett.

S ha ezek után egy általános pillantást vetünk a világtárlásra, el kell ismernünk, hogy szép hazánk, erejét megfeszítette s ezért kevés szakmában maradt hátra, sőt sok szakban elsőrangú győzelmet aratott s ezért azon kedves reményben lehetünk, hogyha mi támpontra találunk, melyre a nagy töké és nagy ipar támaszkodhassék s mi egyszerű szer-zésainkkal és csekély számú gépeinkkel, de azért egészséges karokkal megtanulunk szabályosan dolgozni, ha nem is jutunk a legmagasabb fokra, de annyira vihetjük, hogy néhány év múlva az iparvilágban első rangú helyet foglalhatunk el.

Ez azonban uraim! (tizen négy évi tapasztalat után mondom) a fennálló körülmények között nem valószínű, mert most az iparúzó nem tekintik feladatuknak a munka és művészet emelését s a helyett, hogy egymást e végre támogatni, ugynevezett kenyéririgységből gyengítik. Bátor vagyok ép azért ismételnem, hogy szép hazánk az ipar magosabb fokát csak akkor fogja elérni, ha közöttünk nagyobb egy s egy uralkodik — akkor a kenyéririgység önmagától megszűnik.

Külföldi szemle.

Kolozsvár, sept. 11.

A „Vidován” egy vezércikkben emlékszik meg Milán bécsi látogatásáról, hol Milán, Szerbia uralkodója egy souverain uralkodót megillető fogadtatásban részesült és ez alkalomból Milán fejedelem politikájáról mond ítéletet:

„Az Obrenovits-ház mindig arra törekedett, hogy a szomszéd monarchiákkal a legjobb lábon álljon. Valamint az atya, úgy a fia is, III. Obrenovics Mihály, messzelátó tervet többek közt az osztrák-magyar birodalommal való békés viszonyra alapították. A várpolitika megmutatta, hogy a boldogult fejedelem jól számított. Ez így azért gondolatot le oly gyorsan és oly sikerrel, mivel az időben Bécsből semmi antagonizmus nem találkozott. Milán fejedelem trónralételekor azonnal megragadta a kezdeményezést, hogy az osztrák-magyar birodalomhoz való viszonyát azon mederbe térítse, mely részére a szerb érdekek és házának hagyományai által kijelöltetett.”

A Monpellierben megjelenő „Union Nationale” a következő kissé rejtélyes iratot közli:

„Napok óta jelentékeny hat terjed városunkban, mely nem mond kevesebbet, minthogy a montpellieri püspök Le Courtier beadta lemondását, melyet a vallásügyi minister el is fogadott. E határozat a legtekintélyesebb polgári és egyházi személyek nyomása alatt jött volna létre; sőt azt is hiszik, hogy a püspöktől a st. denisi káptalanba való belépés is megtagadott, mely különben az állásukról kétségbe sem ejthető rendszerint be szokta fogadni.”

A Gaulois a következő esetet meséli:

„Pár nap előtt egyházi ünnep volt Cernyben (Páris mellett, hol tudvalevőleg Rouhernak kastélya van.) Pouher asszony férjével és két leányával egyik sátorból a másikba ment és vásárolgatott. Csakhamar felismerték őket s: Éljen Rouher! Éljen IV. Napoleon kiáltások között körülfogták őket. Elkísérték őket pompás parkjuk rászozátaig és Rouher ur megparancsolta, hogy azt a nép előtt ki nyissák. Ellepték a pázsitot, fáncoztak, ugráltak a gyepon, szóval az egész napot kedélyesen töltötték. A császárság egyik volt tisztviselője, a ki most a legitimistákhoz számítja magát, titkos bosszúsággal nézte végig az ovatiót és nem fojtotta vissza a felkiáltást: „Istenem, mily nagy néptömeg! Nem érzi asszonyom, ez emberek ragályossá teszik a levegőt? Mindenütt plebs szagot érzek!” — „Korántsem” — válaszolá Rouher asszony — „ez plebscit szag.”

Hivatalosaink már az egész vonalon elismerik — írja a Presse — Victor Emánuel leendő bécsi utazását; de egyszerűsége azon vannak, hogy ez utazáshoz köthet reményeket. miszerint a római tul-kapások ellen erőteljes beavatkozások történni fognak, lecsilapítsák. Így a „Morad Tagesblatt” egy bécsi tudósítás többek közt ekép vélekedik: „Ez utazás egy sok és hatalmas intriquák daczára szerencsésen befejezett épület koronáját képezi.

Érthető, hogy ezen tény a feudal-ultramontanok egész vonalán hatalmas vihart keltett, melynek következtében mind ama biztosan szőtt intriquák hajótörést szenvednek. A szabadelvű párt azonban a készülődésben levő eseménytel teljesen meglehetőleg elégedve. De lesz azonban az ultramontanizmus elleni akciókat illetőleg nem valami nagyon félszágított reményeket táplálni. Legkevésbé azok lesznek kielégítve, melyek ez utazás eredményeül egy Róma elleni hármass szövetséget várnak.”

A „KELET” magán-távirata.

Feladott Pesten september 11 11 ó. 20 p. d. e.

Erkezett Pesten september 11. 12 ó. 40 p. d. e.

A tegnapi bécsi hivatalos lap egy osztrák patenst közöl, mely a reichsrath alsó házának feloszlatását kimondja, az új egyenes választások foganatosítását elrendeli s az új reichsrathot november 4-dikére összehívja.

A francia terület kiűritése hétfőn hivatalosan bejelentetik. Hirlik, hogy a francia kormány belátta a monarchia visszaállításának lehetetlenségét s javaslatokat készít a fönnálló köztársaság szervezetére s Mac-Mahon elnökségének öt évre meghosszabbítására.

Az olasz lapok a király bécsi utazását örömmel üdvözik s Európa politikájára nagy fontosságúnak mondják.

NAPI HIRIEK.

Kolozsvár, september 11. 1873.

— Városunk tehetősb polgárai sorából napontként többen rándulnak fel a bécsi világtárlat megtekintésére. A kedvező időjárás s a járvány megszűnt kettős ok, hogy utóbbinak aggályaiért kiki siessen magának kárpótlást szerezni, mielőtt a világszerep fényes színpadáról a függöny végképp le hullana.

— Iskolamegnyitás Városunkban a cholera teljesen megszűnő, a városi tek. tanácstól nyert engedély folytán, van szerencsém értesíteni az érdekelteket s illetőleg gyámokat, hogy városi polgári iskolánkban, a melybe már 4 osztály van beállítva, 1873/74-ki új tanévben a rendes tanítás f. hó 22-én kezdődött. Ezt megelőzőleg a beírások f. hó. 18. 19 és 20-ik napjain d. e. 9—12 óráig az intézeti helyiségben (külső tordautca, Bogdánfi-bástya) eszközölthetők; ugyanitt és ugyanezen napok délutánjain 3—6-ig tartanak a felvételi, javító és pótvizsgálatok is. Az 1-ső osztályba csak oly 10—13 éves növendékek vétettek föl, a kik az elemi 4 osztályt jó sikerrel végezték, vagy a tartandó felvételi vizsgán a kellő alapot kimutatni képesek lesznek. Azoknak a tanulóknak, a kik intézetünk 3 felsőbb osztálya bármelyikébe más tanintézetekből kívánnak átlépni, minden esetre felvételi vizsgát kell állniok. Tandíj: a városiakról egy félre 2 frt. a vidékiektől 6 frt. Új tanulók beíratási díja 1 fr. o. 6. a felvételi vizsga díja is ugyanannyi. Ezeket jelezve, tisztelettel felkérem a t. szülőket s illetőleg gyámokat, sziveskedjenek gyermekeikkel, vagy gyámoltjaikkal személyesen jelenni meg a beíratásra, s ha lehet, sziveskedjenek ez alkalommal a beíratandók keresztlevét is magokkal hozni. Kolozsvár, 1873. september 11-én. Váradi Károly igazgató tanár.

— Vélis Simon, természet (viz) orvosnak, vasárnap, september 14 én 1873 d. u. 5 órakor a „vizgyógyintézet” kerti helyiségében VI-dik nyilvános népszerű előadása. Tárgya: „A heveny (acut) kiütések, és azoknak gyógyítása a természetes (viz) gyógymód elvei szerint.” Melyre szakértők s nem

szakértők egyaránt szívesen láttaknak. „A heveny acut) kiütések sat. ezimű rőpírat fog kiosztani. kedvezőtlen idő esetében 15-én vagy azt követő leg első kedvező napon. Kolozsvárt, 1873. september 12 dikén.

— Az erdélyi r. cath. status igazgató tanácsa tegnaptartott gyűlésében a k.-lebérvári r. cath. gymnásiumhoz tanár Pál Kálmánt; a cs. somlyói gymnásiumhoz Lakatos Izráel s Szabó Istvánt; a m.-vásárhelyi gymnásiumhoz Szentpéteri Jánost; a sz.-udvarhelyi gymnásiumhoz János Pétert, s Pfalcz Károlyt nevezte ki, s ez utóbbi gymnásiumnál a tornatanítás vezetésével Móricz Gyula ottani tanárt bizta meg, ki a tornaszatból közelebből állotta ki a vizsgálatot.

— A cs. somlyói r. c. 7. osztályu gymnásiumnál az 1873/74 tanév kezdetével, a 9-ik osztály is beállították.

— A magyarországi könyvnyomdászok e hó 7. és 8-ikán tartották meg Budapesten a nyomdászati Magyarországi meghonosulásának négyszázados évfordulóját. Ez ünnepélyen Magyarország nevezetesebb városai, Debreczen, Pécs, Eger az ügyvezetővel együtt, Szeged, Kolozsvár, továbbá Bécs d.-lárdaival együtt, Brün stb. képviselve voltak.

— Emlék felállítása Debreczenben. A debreczeni ref. egyházközség néhai Szombathy István, Debreczen város egykori főbírójának és nejeinek, Vörösmarthy Susannának, kik egész vagyonukat egyházi és iskolai célokra hagyományozták, az emlékkertben emléket állított fel. Az emlékkő szürke márványból van, tömör négyszögös alakban készítve. Rajta a következő feliratok olvashatók: Szombathy István 1736 — 1810. Debreczen 20 éven át gondos főbírája, és derék hű neje Vörösmarthy Susanna 1745 — 1819. — Minden vagyonát, mivel csak birtanak, ezekben és ezek javára: egyház szegények, árvák, iskolák oltárára tettek s áldozták! — Míg hit, tudomány és hazánk élni fog, az ő emlékek sem enyészik el! — Hálás elismerésül emelte, Debreczen ref. egyház közönsége. 1873.

— Eszterházi Károly gróf agyonlőtte magát mult szombaton Bécsben. A gróf már egy év óta agygerinciszorvadásban szenvedett, mely napról napra kinosabbá lőn. Utóbbi időben baja őt buskomorrá tette és mindig sötét gondolatokkal foglalkozott. Szombaton déli 12 órakor eltávozott lakásáról, de 10 percze rá már visszatért és szobájába zárkozott. Nem sokára rá nővérét és a szolgaszemélyzetet egy dördülés rémületbe ejtette. Odasiettek, feltörték az ajtót és a gróft életlenül a földön találták, mellette a revolvert, melyet csak röviddel tette előtt vásárolt. A gróf Pozsonyban született, 53 évet élt. Az elhunyt kamarása, ki soká szolgált, iedőben súlyosan megbetegedett. A rémület nem kevésbé sújtotta a grófnőt, ki ájultan özszerogyott és csak nehezen volt öntudatra hozható.

— Nádasdy Ferencz gróftól rövid idő alatt már a második súlyos családhi vesztése érte. Nem rég temette el atyját, s most neje szül. Zichy Ilona grófnő lett a járvány áldozata. Agárdon Fehér megyében hunyt el e hó 5-én a fiatal hölgy, meg-síratva minden ismerőse által. Még csak 24 éves volt.

— Moga Demeter, m.-vásárhelyi kir. tábi tanácsnék hamvait tegnapielőtt vitték ki Szabálba a család sírjába, hol nagy részvételt tettek önkönyugalomra. Béke poraira!

— Hermann Antal a „Nemere” szerkesztője lelépett a tanszékről, melyet a brassói r. c. gymnásiumnál eddig betöltött s ezután minden tehetségét a „Nemere” körüli működésére fordítja. Ezután tehát a „Nemere” rendesen lesz szerkesztve.

— A brassói újonnan helyreállított ev. gymnásium épület e hó 15-én adatik át a közhasználatnak.

— A fővárosnak közelebb érdemes vendége lesz. Sayous Ede francia író, közeletünk és irodalmunk szorgalmas tanulmányozója s jákarak ismeretője, ki közelebb is érdekes tanulmányt írt a magyarországi reformáció történetéről, e hó 25-én Pestre érkezik. A bécsi világtárlatról jön s néhány napot szándékszik Budapesten tölteni. Írói körökben már gondolkoznak méltó fogadtatásáról.

— A nagyváradi rendes személyvonat tegnapt 5 óratájt, tehát a rendes időnél mintegy három órával későbbben robotott be az indóházba. Valószínűleg a tegnapielőtti fellegetszakadás volt oka a késedelemnek.

— A dahomey király m. hó 25-én a mértékelen pálinkaivás áldozata lett; sirján csak huszonnégy nőt öltek meg áldozatul, mután alattvalói ő felségét nem igen szívelhették.

— Ballagi Mór a székelyföldön tett körutat s jelenleg M.-Vásárhelyt idézik, honnan a fővárosba tér vissza.

— Vasuti balesetek. A magyar nyugati vasut pálya stajerszági vonalán Feldbach és Fehrs között f. hó 7-én vasárnap d. u. 1 ó. 6. tájban a 15. sz. vegyes vonat eddig ismeretlen oknál fogva kiskamolt. A vonaton volt utazók közül kilenc súlyosan, kettő pedig könnyen sérült meg. A vizsgálat folyamatban van, és az igazgatóság közelebbi biztos részleteket ígér. Hasonló történt a m. k. állam vasuton. A f. hó 7-ről 8-ra való éjjeli Ászód és Gárdöl között két tehervonat összeütközött, mely alkalommal egy mozdony és 5 koci kiskamolt és nagyobb sérülést szenvedett.

— Igazságszolgáltatási regény. A legfőbb ítélőszéknél Vadnay Lajos ülnök a „Ref.” szerint, a következő esetet referálta. Kolozsvárt, Eisenberg Lipót ottani nagykereskedő család és sikkasztás vádjára alá esett, s még 1868-ban, nehogy megszökték vagy a vizsgálatot meghusítsa, letartóztatott. Ok erre az volt, hogy nevezett nagykereskedő az amsterdami szindikátus által megbízott az erdélyi urbéri kárpótlások összevázolásával, és pedig oly módon, hogy a társulat alapszabályainak értelmében minden 100 frtra előlegesen 50 frtot fi essen vásár fejében. Eisenberg azonban ezzel ellentétben, hol többet hol kevesebbet fizetett, mi által a társulatnak, a mint azok állítják, majd egy millió forintnyi kárt okozott. A számadások sem voltak eléggé világosak és így Eisenberget mint sikkasztót bűnvádi pörbe fogták. — Ez az első befogás dátuma. — Mikor később a vizsgáló bíró az esetet a megyei törvényszéknek előadta, a bíróság azon véleményben volt, hogy Eisenberg nem szokék meg, s a vizsgálat eredményére semmi befolyással nem bírhatna, tehát rögtöni szabad lábra helyezését indítványozta. — Így lőn ő először szabad. — De a megyei tisztí ügyész föllebbezett ezen határozat ellen, s ezt bejelentette a maros-vásárhelyi kir. táblának. Ez rögtön elrendelte, hogy: vádlott csukassék be. — Ez meg is történt, lévén ez a második befogás dátuma. — Most Eisenberg a hétszemélyes táblához fellebbezett, s ez a legfőbb fórum elhatározta, hogy vádlott szabadlábra helyezessék. Így lőn ő másodszor szabad. — De a vizsgáló bíró ekkor előáll, s kijelenti, hogy neki új adatai és bizonyítékai vannak, s ezek alapján a vádlott rögtöni befogatását követeli. — Ez a harmadik befogatás dátuma. — Történik azonban, hogy Kolozsvárt a megyei törvényszék helyébe királyi törvényszék ültetetik, s ez, daczára az új adatoknak, melyeknek fontosságát nem tulajdonít vala, vádlottat szabad lábra helyezni rendeli. Így lőn ő harmadszor szabad. Ámde most a királyi ügyész fellebbez. A királyi tábla az elsőbírósi határozatot megsemmisítette, s elrendelte, hogy vádlott azonnal fogságba vessessék. Ez a negyedik befogatás dátuma. Most az ügy a legfőbb ítélőszék elébe került, a hol elhatározatott, hogy a vádlott szabad lábra helyezessék. Így lett ő negyedszer szabad. Hogy azután még hányszor fogják becsukni, s hányszor fogják szabadon bocsátani, ki tudná azt megmondani nagy Magyarországon. A dologban ezenkívül még az a furcsaság is benne rejlik, hogy négy évi házavonás után ma sem tudatuk, hogy csaló e Eisenberg vagy sem?

— Morisson amerikai utazó e hó 8-án volt M.-Vásárhelyt, hol a székely nép eredetiségéről, Erdély természeti szépségeiről nagy elragadtatással nyilatkozott.

Felolvas szerkesztő: Szász Béla

Nyilttér.)*

Minden betegnek erő és egészség gyógyszer és költség nélkül:

Revalesciére Du Barry

Londonból. (6—208)

A delicat gyógytápszer Revalesciére Du Barry elenyész tet minden betegséget, mely a gyógyszerrel daczol; t. i. nyomor, ideg-, mell-, tüdő-, máj-, mirigy-, nyálhártlya-, légző-, húdcsó- és vesesebajokat, tuberculoset, vérhasat, asztkót, asthmát, hurutot, emésztéshányt, duglást, hideglázt, szédülést, vértelulást, fűlángást, émelegységet, hányást meg terhes állást, diabetet, bukomoragot, soványodást, csúsz, közszynt és sápkort. Kivonat 75,000 bizonyítványból gyógyulásokról, melyek minden gyógyszerrel daczoltak:

73.621. sz. bizonyítvány

Bécs, 1. febr. 1871.

Határtalan hála önirántékyszerre sorok irására. Négy hó óta borzasztó asthmában szenvedtem; senki sem tudott segíteni rajtam, míg egy barátom tanácsára önnek Revalesciérejéhez folyamodtam, mi bajomtól gyökeresen meggyógyított.

Báró Clarow Bódog.

65.715. sz. bizonyítvány.

Páris, 11. april 1866.

Uram! Kimondhatlanul szenvedő leányom sem emészteni, sem aludni nem tudott; az álmatlanság, gyengeség és idegzetes felundulás merőben leverte. Most jól érzi magát a Revalesciére csokoládétól, mely helyreállította, jó étvágya és emésztése van, idegei csendesek, álma üdös, hűs szívdaró vidám, a milyen már régen nem volt.

de Montlouis H.

73.716. sz. bizonyítvány.

Baden, Bécs mellett, 14. july 1871.

Soká vonakodtam neven nyilvános bizonyítással odaadni; de végre hála győzött e habozás jelett s szívbeli tanúsítom minden szenvedő érdekében, hogy mitán én és nőm huzamos ideig szenvedtünk étvágyhiányban, én különösen hányásban étel után és álmatlanságban, végre sikeretlen orvossegély után az ön Revalesciérejéhez folyamodtunk s most segély után a ön Revalesciérejében, mintha ujjaizületünk csak egy házi használat következtében, mintha ujjaizületünk volna jól éreztük magunkat s hálaival emlékezünk meg önöl.

Báró Dunay Hugó,

birtokos.

Táblálébb levén a huznál, a Revalesciére étekeseké és gyermekeknél 50-szer olcsóbb a gyógyszerrel.

1/2 fontos bád-gszelenczében 1 frt. 50 kr., 1 font 2 frt 50 kr., 2 font 4 frt. 60 kr., 4 font 10 frt. 12 font 20 frt 60 font 24 font 36 frt. Revalesciére kétszeresült szelenczékben kr és 4 frt 60 kr.

Revalesciére csokolade porban és táblákban 12 csésze 1 frt 50 kr. 24 csésze 2 frt 50 kr. 48 csésze 4 frt 50 kr. Porban 120 csésze 10 frt. 258 csésze 20 frt. 576 csésze 36 frt. Kapható Barry du Barry és társa Al csésze 8 sz. valamint minden városban Bécsben, Wallfischgasse 8 sz. valamint minden városban jó gyógyszerésznél és tüsszeraruskánál; a bécsi ház el is küldi minden irányba postai utánvét vagy utánv. mellett.

Kolozsvárt: Binder Károlynál. Debreczenben: Mihályovits István a „Kigyóhoz” címzett gyógyszeráránban. Dunapölcvárt: Nadhera Pálnál. Brassóban: Fabick Ede és Jekelmá. Marosvásárhelyt: Pogarassy Demeternél. Pesten: Török Józsefnél. Temesvárt: Quiriny Alajos, városi gyógyszeráránban.

*) E rovat alatt közlöltek csupán a sajtó/sá hr nyában vállalt reklámok.

